

Redactioneel

M.J. van Lieburg en W.W. Mijnhardt

In mei 1988 werd op initiatief van de Leidse internist J.F.Ph. Hers een symposium gehouden over 'De lessen van 1940-1950', aangekondigd onder de titel 'Oorlogsverleden en toekomst'. Uit de *Proceedings* van deze bijeenkomst blijkt dat de medische en juridische beschouwing van de late gevolgen van 'World War II Suffering' het centrale thema van deze bijeenkomst is geweest en dat de historische bijdragen binnen deze context vooral als decor fungeerden.¹ Uit het overleg van de betrokken historici bleek al snel de behoefte om de medisch-historische aspecten van de Tweede Wereldoorlog nog eens nadrukkelijker aan de orde te stellen. Op dit terrein liet de bestaande literatuur immers bijna volledig verstek gaan. De literatuur die het thema het dichtst benaderde is, net als het Symposium van 1988, vooral gericht op de late gevolgen van de oorlogservaringen of wordt gedomineerd door de problematiek van collaboratie en verzet.

De Medisch-Historische Dag die jaarlijks in december wordt belegd, bood voor zo'n nadere bestudering een goede gelegenheid, te meer daar in 1990, vijftig jaar na het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog, de belangstelling voor de lotgevallen tijdens de oorlogsdagen en de daaropvolgende bezetting volop aanwezig was. Tijdens de bijeenkomst werd door een elftal sprekers het woord gevoerd. Zes van hen werkten hun bijdrage uit voor publikatie in dit themanummer, terwijl van de voordracht van dr. J.Masereeuw een korte samenvatting werd opgenomen.²

Uiteraard is met dit nummer het thema geneeskunde en gezondheidszorg in oorlogstijd nog lang niet uitputtend beschreven. De lectuur van de bijdragen maakt gemakkelijk duidelijk dat van het dagelijkse medische leven, het patroon van gezondheid en ziekte en het reilen en zeilen van gezondheidszorgvoorzieningen, alleen nog maar de contouren zijn geschetst. Na een overzicht van de Nederlandse gezondheidszorg tijdens de mobilisatie, de oorlogsdagen en in bezettingstijd door Van Lieburg, beschrijft Binneveld in een brede, comparatieve context de situatie in de militaire psychiatrie vóór en

1. Zie J.L. Terpstra (red.), *Stress. Medical and Legal Analysis of Late Effects of World War II Suffering in The Netherlands* (Leiden 1988).

2. De overige bijdragen waren van C.M. Schulten over de militair-geneeskundige dienst in oorlogstijd (zie zijn bijdrage 'Military aspects of medical care. May 1940', in: Terpstra, *Stress*, 41-50); van H. Beukers over de medische faculteiten in bezettingstijd; van E.J.L. Meerburg over een farmaceutische industrie tijdens de Tweede Wereldoorlog, en van F.J.J. van Assen over een huisartsenpraktijk in bezettingstijd.

tijdens de Tweede Wereldoorlog. De bijdragen van mevr. Bosman-Jelgersma en Haneveld sluiten direct op elkaar aan: de eerste beschrijft de lotgevallen van het apothekersbedrijf in oorlogstijd, de tweede laat zien hoe binnen en vooral buiten de geneesmiddelenvoorziening voortdurend werd gezocht naar alternatieven om de schaarste aan primaire middelen enigszins te compenseren. De bijdragen van Rigter en Van Bergen bieden een beeld van het reilen en zeilen van centrale instellingen op het terrein van de gezondheidszorg, te weten de Gezondheidsraad en Voedingsraad, respectievelijk het Nederlandse Rode Kruis. Terwijl de eerstgenoemde bijdrage zich vooral richt op het functioneren van beide overheidsinstellingen, richt de tweede zich in het bijzonder op de vraag of het Rode Kruis in oorlogs- en bezettingstijd heeft gefaald. Tenslotte biedt Masereeuw een samenvatting van zijn analyse van de inhoud van het *Nederlandsch tijdschrift voor geneeskunde* in de jaren '40-'50.